

LA REINVENCIÓ DE LA GLOSA

El cant és un patrimoni de totes les cultures del món. La capacitat en la conservació, l'enriquiment i la reinvençió del cant i el seu espai social són un termòmetre de la salut i la vivacitat d'una cultura. I dins el patrimoni del cant, la cançó improvisada n'és la branca més autèntica, la que la gent del poble assumeix com a bé propi, fins al punt de poder-lo adaptar als propis sentiments i inquietuds, emprar-lo com a element de celebració o atac, fer-lo servir en allò quotidià com a pura forma d'expressió viva, sense ni tan sols ser conscient que aquesta és també una forma d'art.

Als Països Catalans, fa menys de vint anys, hi havia pocs llocs on es conservava la pràctica de la cançó improvisada. En alguns territoris estava en via de fossilització i folklorització, en d'altres mantenia un cert nivell de vivacitat i renovació. Als llocs on s'ha conservat, té una funció social concreta, i es troba emmarcada en uns moments i espais molt determinats: té un cercles propis en què els rols i les normes estan marcades: espectador versus cantador —és una professió—, temes tabú —no mosseguis la mà que et dóna de menjar—, temes recurrents —les jotes i la Verge de la Cinta—, etc.

Conscients que la cançó improvisada és un patrimoni a mantenir dins una cultura, però sobretot una forma de comunicació particular, entretinguda i enriquidora, fa uns quants anys diferents col·lectius van iniciar una tasca de recuperació i reinvençió de la cançó improvisada o glosat. Si en alguns territoris dels Països Catalans es va fer paral·lelament l'estudi teòric i la pràctica, al Principat es va basar sobretot en la pràctica i en una clara voluntat no només de fer un exercici etnogràfic de recuperació respecte a la cançó improvisada, sinó en l'objectiu de dotar-la de la utilitat que potser havia tingut històricament i que comparteix amb algunes de les cultures de prop i de lluny que encara la mantenen viva: ser una forma coneguda, arrelada i accessible; una forma de comunicació social, comunitària, política; una eina de creació i consum cultural popular.

Entre els col·lectius que han treballat en la pràctica de la cançó improvisada s'han organitzat fins ara cantades, concursos, tallers, lliga nacional de la cançó improvisada, 12 hores d'improvisació, Transglosadors... Totes aquestes activitats, al Principat, s'han desenvolupat en un entorn festiu, majoritàriament adult i on l'originalitat de la comunicació, les capacitats d'expressió davant el col·lectiu, el contingut del que vols expressar, ha passat per sobre de la qualitat literària en si.

Si comparem la gent que actualment practica cançó improvisada amb la que en practicava fa cinc anys, veiem com aquest col·lectiu ha augmentat enormement. En canvi, la gent que és considerada de qualitat, és a dir, les persones que en tenen professió o que en són referents, no s'ha ampliat. Ara, quan ja es té un reconeixement i una certa presència i estabilitat es tracta d'anar ampliant qualitat i base social.

Un recurs per ajudar-nos en aquesta nova tasca pot ser la tesi doctoral que Albert Casals va presentar el passat 3 de setembre: *La cançó amb text improvisat: disseny i experimentació d'una proposta interdisciplinària per a Primària*. En aquest moment, i amb el suport acadèmic d'aquesta experiència, hi ha unes formacions per a mestres de primària en la utilització de la cançó improvisada com a eina educativa: llengua —ampliació de vocabulari, expressió oral—, música —afinació, interpretació—, cohesió de grup, expressió corporal, memòria... Amb aquesta nova eina, s'ampliarà la base de gent que coneixerà i podrà utilitzar la cançó improvisada, però a més s'ampliaran els usos i, per poc que es faci bé, s'ampliarà la qualitat de la pràctica.

Tot això sense perdre de vista que també s'ha de seguir treballant en la línia que s'ha fet fins ara, ja que una glosada al voltant d'una taula d'amics, o un concurs a Espolla farcit de bótes de garnatxa pot ser l'inici de moltes històries...

PER CATERINA CANYELLAS

GLOSADORA I PRESIDENTA DE L'ASSOCIACIÓ COR DE CARXOFA

